

اداره خانہ

باب عالی جادہ سندھ دائرہ مخصوصہ

آبونہ سرائٹی

ممالک عثمانیہ ۱۷۰۰ سنہ لکھی (۶۵) ، الٹی
آیلٹی (۴۵) غروشدر. ممالک اجنبیہ ۱۷۰۰
سنہ لکھی (۱۷) ، آلتی آیلٹی (۹) فرانقدر.
[ایضاحات : نسخہ سی الٹی پارہ ، آلتی
آیلٹی بر جلد ، ہر جلد ۲۶ نسخہ در.]

افطارات

§ آبونہ بدلی پشیندر،
§ آدرس تبدیلندہ قرق پارہ لک
پول کوندرملی در .
§ مسلک موافق آثار مع المصنویہ
قبول اولتور . درج ایڈیلیمین یازیلر
اعادہ اولونماز .

کتابت

۱۳۳۰

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی ہفتہ لک مجموعہ اسلامیہ در

عدد ۲۵۲

۵ شعبان المعظم ۱۳۳۱

پنجشنبہ

۲۷ حزیران ۱۳۲۹

جلد ۱۰

افطارات

رسالہ مزون آلتدیغی کوسترملک شرطیلہ
بتون یازیلر ہرہانکی بر غزتہ طرفندن
اقتباس اولونہ بیلیر .

§

مکتوبلرک ، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولسی و آبونہ صرہ نومروسنی محتوی
بولونمسی ؟

§

ممالک اجنبیہ ایچون آبونہ اولانلرک
آدرسلرینک فرانسزجہ سی دە یازلمسی ؟

§

پارہ کوندرلدیکی زمان نہیہ دائر اولدیغنک
واضحاً بیلدرلمسی رجا اولنور .

نظراً مسلمینده بیک بشیوزده برجرم صادر اولدینی حالدده عوام نصاراده سکز یوزده بر ، رهاینده قرقده بر صادر اولمقده ایمش . چونکه بو وصی شرعی مسئلهسی البته عوامک رهاین قدر معلومی دکدر . حتی احتمالکه بو عوامدن اخفا اولنور بر قاعده مذهبه اولسونده اهل اسلامی تشویق ایچون میدانه قونمش بولنسون . لکن بن از میر بدایت جزا محکمه سنک استاتستیکلرینه باقورمده بالاده سویلدیکم نسبتک حقیقی تماماً کوسترمه مدیکنه ذاهب اولیورم .

ارباب معاصی ایچون موجود چاره صلاح ونجاتی بیاندن اول انسانک فصل بر امانت کبرایی حامل اولدینی کوستره رک تحت وصایت کیرمسی ممکن اولوب اولمادیغنک تقدیرینی ارباب مطالعهیه ترک ایده حکم .

محمود داسعد

« دوام ایده جک »

فِقْرٌ وَفَتَاوَى

فقہ و عبارات اسلامیه تاریخچه :

حج

۱۶

اصحاب کرام حضراتی پیغمبر قندمزدن تلقی بیوردقلری وجهله بعضاً یالکمز « عمره » نیتیه، بعضاً یالکمز حج نیتیه تلبیه ایدوب احرامه کیردکلری کبی، بعضاً هر ایکسینی بر سفرده جمع ایتدکلری ده اولوردی . یالکمز عمره نیتیه محرم اولانلره « معتمر » ، یالکمز حج نیتیه محرم اولانلره ده « مفرد » دنیلوردی . هر ایکسینی بر سفرده و بر احرامده جمع ایدنلره « قارن »، آیری آیری احراملرده ادا ایدنلره ده « متمتع » نامی ویریلوردی . مفردک حجی ، « حج افراد » ، قارنک « حج قران » ، متمتعک « حج تمتع » ناملریله یاد ایدیلوردی . بعضاً « تمتع » تعیری لسان شارعه اولدینی کبی بین الاصحاب دخی « قران » ده اطلاق اولنیوردی .

بواوچ درلو حجاردن هانکیسنک افضل اولدینی حقنده بین - الاصحاب اختلاف ایدلمشدر .

فخر کاشات افدمزک حجة الوداعده مفرد ایدوکنه قائل اولانلر افرادی ، متمتع ویاخود قارن اولدیغنه قائل اولانلرده تمتع ویاخود قرانی ترجیح ایدرلر .

صحیح مسلم، صحیح بخاری ، سنن ابن ماجه وسائر کتب معتبرده تخریج اولنان آثاره نظرآ ام المؤمنین حضرت عائشه ، جابر بن عبدالله ، ابن عمر ، ابوبکر ، عمر ، عثمان وسائر بعض اصحاب کرام حضراتنک

ای اخوان دین ! خطیب نصراینک افاداتی کوردیکمز یا . خلاصهسی انسانک فطرت سلیمهسی طبیعت ائیمیه منقلب اولدیغندن الله انی تخلیص ایچون بر چاره بولمش که آکا بروصی شرعی تعینندن عبارتدر . عجیباً بوتدیر بولندقدن صکره فطرت سلیمهسی عودت ایتشمی ؟ آندن فطرت سلیمهسی ایجابجه آرتق کناه صادر اولیورمی ؟ البته خطیمز بویله بر ادعاده بولنه ماز ؛ زیرا بداهته قارشو سویلش اولور . خرسیتانلقده طبیعت ائیمهک فطرت سلیمهیه انقلابی نظری وحی فرضی برشیدر . ینه آنلر کویا طبیعتلرنده هیچ بر تحول واقع اولمامش کبی هر درلو معاصی پی ارتکاب ایدرلر ؛ لکن بونک کندیلرینه ضرری اولماز چونکه بو معاصی کندی حسابلرینه دکل وصی شرعیلرینک حسابنه قید اولنور . وصی شرعی قانی دوکدرک نفسی آنلر ایچون فدا ایتشمی ؟ ایشته اونک ایتدیکی شو ثواب بتون چلیپارستانک میزان اعمالنده کفه حسناته وضع اولنور . آنک شو عمل صالحی خرسیتانلرک مالی اولور .

بزم افاده مزک خلاصهسی ده انسانلرک فطرتنده هم سعاده هم ده شقاوته استعداد وارددر . بو استعدادی موحینجه آنلرک بعضیسنده صلاح بعضیسنده فسادعلائمی ظهوره کلور . بو استعدادلر تربیه ایله یکدیگره تحول و انقلاب ایدر . شقاوتنی بالکلیه سعاده ، نفسانیتی روحانته تبدیل ایدنلر بغیر حساب جنته ، عکسی حالدده ینه بلا حساب ناره داخل اولورلر . حسنائی غالب کلنلر بلا عذاب اهل جنتدر . « فاما من ثقلت موازینه فهو فی عیشه راضیه . سورة قارعه » . سیئاتی غالب کلنلر ایسه جنایتی درجهسنده دوچار عذاب اولدقدن صکره نائل جنت اولورلر . انسانک فطرتنده کی شقاوتی سعاده تحویل ایچون ایجاب ایدن تدبیرده بزم فکریمز خطیک فکرندن بسبتون متفاوتدر . وسهولت نقطه نظرندن تدقیق ایدیلورسه خطیک بولدینی چارهک مرجح اولدینی ده اعترافه مجبورم . حتی انسانلرده بر « سی اقل » قانونی وارددرکه معین بر مقصده وصول ایچون قارشولرنده بری مشکل دیگری قولای ایکی طریق بولنسه قولای جهتی ترجیح ایدرلر . لکن آنک کوستردیکی طریق عجیباً منزل مقصوده می ایصال ایدیور . یوقسه قمری بولماز بر غیای ضالته می ؟ راه حقیقته سلوک ایتک ایتینلر ایچون بومسئلهک حللی لازم کلور .

بز اهل اسلام ایچون ارتکاب ایتدیکمز معاصی پی جیرو ایده جک بر وصی شرعی بولمادیغندن ارتکاب ایدلمه مسنی توصیه ایده جکمز . تربیه ایله انسانلرک کسب صلاح ایده جکمی ده بتون اهل انصاف تسلیم ایدر ظننده می . اما حسب البشریه کندیلرندن بر صغیره ویا کبیره صادر اولانلر ایچونده قطع امیده محمل اولیوب آنلرکده بر التجا کاهی بولندیغنی کوستره جکم .

نصارادن صادر اولان معاصینک وصی شرعی دفترینه ، اهل اسلامدن صادر اولانلرکده کندی دفتر اعماللرینه قید اولنسنک فعلیاتده جوق تأثیری کورلمکده در . وقیله بر انکلیز غزته سنده کوردیکم بر استاتستیکه

جهتني التزام ايذندرده بويوك برا كثيرته مالكدر .

ابن عمر، عمر بن الخطاب، علي بن ابي طالب، عمران بن حصين سراقه بن مالك، برا بن عازب، ابن ابي اوفى، ابوظلحه، ام سلمه، انس بن مالك . سعد بن ابي وقاص و سائر اصحاب كرام حضراتك، حكاية حال ويا اثناساي احرامده بيغمبرمرك قوللانديقلى لفظلى وياخودقران ايله امر اولنديقلى نقل صورتيله روايت يتمكده بولنديقلى آثار شريفه دن شو اوچنجي زمردن اولديقلى آكلاشيلير . (١٦) حتى بعض ارباب حديث شو اوچنجي مذهب اصحابك روايت يتمكده بولنديقلى آثارك كثر و شدت وضوحه باقهرق برنجي وايكنجي مذهبك اساسلريني اوانه يتمكده اولان سنلري ده آزچوق تاويل ايله اكثرته طرفه ارجاع يتمكي مناسب كورمشلردر عبدالله بن عمر حضرتلى احرامه كيدركن ؛ مكة مكرمه ده داخل اولوركن و برده وقفه چيقاركن يوم عرفه نك كجه سندن اغتسالي اعتياد بويورمشلردى .

اصحاب كرام احرامه كيرركن عليه الصلاة والسلام افندمزدن تلقى بويوردقلى وجهله « لبيك اللهم لبيك لا شريك ليك ان الحمد والعمه لك والملك لا شريك لك » ديه تليه ايدرلردى . بعضاً بوكا « لبيك ذالمعارج » كجي جمهله علاوه ايتدكلى ده اولوردى . بيغمبر افندمزدن بونى ايشتدكلى حالده انكاره دلالت ايدجك هيچ برسوز صرف ايتدكلى كجي ، بويوله برايماده دخى بولمازلردى .

اصحاب كرام فخر كائنات افندمرك احرامه هانكي موضعدن كيرمش اولديقلى حقه اختلاف ايدورلردى . بعضلى ده ذوالخليفه ده اوكله نمازنى قيلدقدن سوكر ، بعضلى ده راحله سنه ييندرك ايلر وملكه باشلاقدن سوكر احرامه كيرمش اولديقلى سويله يورلردى . ابن عباس حضرتلى ايسه هر ايكي طرفه ده حق وريور، بناء عليه بوخصوصده اختلاف جائز اوله ميه جغنى ايلرو سور يورلردى . وديورلردى كه : بوبابده سوز سويله ينلر ، بيغمبرك برنجي دفعه اوله رق احرامه كيرمش اولديقلى موضع حقه ده دكل، بلکه هر كس كندى كوروب ايشتديكني روايت ايدور ، ديمكدر . چونكه بيغمبرمن ذوالخليفه ده ايكن اوكله

(١٦) عن ابن عمر انه عليه السلام قرن الحج الى العمرة وطاف لهما جلوا واحدا رواه مسلم في صحيحه .

عن عمر بن الخطاب قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم بوادى العقرب يقول انى الاله ات من ربي عزوجل فقل صل في هذا الوادى المبارك وقل عمرة في حجة . رواه البخارى في صحيحه .

عن حميد بن هلال قال سمعت مطرفاً قال قال عمران بن حصين احدثك حديثاً عسى الله ان ينفعك به ان رسول الله صلى الله عليه وسلم جمع بين حج و عمرة ثم لم ينه عنه حتى مات ولم ينزل قرآن يحرمه . رواه مسلم .

عن مرءان بن الحكم قال كنت جالسا عند عثمان فسمع علياً رضي الله عنه يابى بحج و عمرة فقال لم يكن نهي عن هذا قال بلى لكن سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يابى بهما جميعاً فلم ادع قول رسول الله صلى الله عليه وسلم لقولك . رواه النسائي . عن انس بن مالك ان النبي صلى الله عليه وسلم اهل بالحج والعمرة حين صلى الظهر . رواه النسائي .

حجة الوداعده بيغمبرمرك « مفرد بالحج » اولديغنه اينانمقده بولنديقلى ظن ايديلور [١٢]

ام المؤمنين حضرت حفصه ، ابن عمر ، ابن الزبير وسائر بعض اصحاب كرامك روايت يتمكده بولنديقلى آثاره باقيه حج اولورسه بيغمبرمزي متمتع اوله رق طانديقلى تخمين ايديله بيلنير . شو قدر واركة عليه الصلاة والسلام افندمزدن هديه لرني نشانلايه رق سوق ايتمش اولديقلى دن آنلري ذبح ايتدكجه احرامدن چيقمامشلردر [١٣] چونكه هدى سوق ايدن كيمسه نك متمتع ده اولسه آنلري ذبح ايتدكجه احرامدن چيقمسي جائز دكلدر .

ديمك اوليوركة - ذاتاً برجوق آثار صحيحه نك ده مفادى بويله در - بيغمبرمرك احرامدن چيقمامش بولنديقلى افراد وياخود قران سببندن دكل، بلکه هدى سوق ايتمش بولنديقلى نشئت ايتمدر . يوقسه هديرلى بوليمان اصحاب كرامك رامهات مؤمنينك يادقلى كجي [١٤] ذات رسالتناه كندى ده احرامدن چقمش اولورلردى . حتى حضرت معاويه بن سفيان بيغمبرمرك عمره احرامدن چيتوب حج ايجون ايكنجي دفعه احرامه كيرمش اولديقلى ده روايت ايديلور (١٥)

عليه الصلاة والسلام افندمرك حجة الوداعده قارن اولديقلى [١٢] عن عائشة انها قالت خرجنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم عام حجة الوداع فثنا من اهل بعمرة ومنا من اهل بحج وعمرة ومنا من اهل بحج واهل رسول الله صلى الله عليه وسلم بالحج - اخرجه البخارى ومسلم - عن جابر بن عبد الله ان رسول الله صلى الله عليه وسلم افرد الحج - اخرجه ابن ماجه -

عن عروة بن الزبير قال حج رسول الله صلى الله عليه وسلم فاخبرني عائشة ان اول شئ بدأ به حين قدم مكة انه توسأ ثم طاف بالبيت ثم حج ابو بكر رضي الله عنه فكان اول شئى به الطواف بالبيت ثم لم تكن عمرة ثم عمر مثل ذلك ثم حج عثمان فرأيتته اول شئى بدأ به الطواف بالبيت ثم لم تكن عمرة ثم معاوية ثم عبدالله بن عمر . . . الحديث

عن ابن عمر ان رسول الله صلى الله عليه وسلم لبى بالحج وحده - اخرجه البخارى -

[١٣] عن ابن عمر عن حفصة زوج النبي صلى الله عليه وسلم انها قالت يارسول الله ماشان الناس حلوا بعمرة ولم يحلل انت من عمرتك ؟ قال : انى لبت رأسي وولدت هديني فلا احل حتى انحر - اخرجه البخارى -

عن محمد بن عبدالله بن الحارث بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب انه سمع سعد بن ابي وقاص والضحاك بن قيس عام حجة معاوية بن ابي سفيان وهما يذكران التمتع بالعمرة الى الحج فقال الضحاك لا يصنع ذلك الا من جهل امر الله فقال سعد بن قيس ما قلت يا ابن اخي . قال الضحاك فان عمر بن الخطاب نهي عن ذلك قال سعد قد سمعنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وصنعنا هاهنا - رواه الترمذى -

عن عبدالله بن عمر قال تمتع رسول الله صلى الله عليه وسلم في حجة الوداع بالعمرة الى الحج واهدى فساق معه الهدى من ذى الخيفه وبدأ به رسول الله صلى الله عليه وسلم فاهل بالعمرة ثم اهل بالحج . . . الحديث - مسلم وبخارى -

(١٤) عن ابن عباس رضي الله عنه انه سئل عما تمه الحج فقال اهل المها جردن والانصار وازواج ابي صلى الله عليه وسلم في حجة الوداع واهلنا فلما قدمنا مكة قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اجعلوا اهلاً لكم بالحج عمرة الا من قد اهدى فانه لا يحل له حتى يبلغ الهدى محله بخارى -

(١٥) بوروباتك صحته اهل حديث اختلاف ايتمشلردر .

اعتصاماً

اسلامی ناکورتا جقدر ؟

عزیز دینداز،

چکنکی مقاله مده ایضاح ایتدیکم وجهله دوشدیکمز فلاکتلرک ، دینمزک اوغرادینی الیم حقارت و تهذک لک یکانه مسیبی بنم و سنسک . بومقاله مده بومدهش اتهامه بر دها معروض قلامق ایچون ، ملتی ، اسارت اقتصادی دن قورتارمق ایچون اوزرمزه ترتب ایدن وظیفه یی و تعقیبی لازم کنن یوللری کوستهرمک ایستهرم :

اولا : مملکتک بقالغنک ، اتمکچیلکنک بو آدم لک الذمه اولدیغنی بیلیملی و بزه بر بوقوناژ یا پسهر بزی آچلقدن اولدوره بیله جکلرینی آکلاملی و بو حالک اسلامه هیچ یاقیشمایان مدهش برذلت اولدیغنی ده تقدیر ایدیلله و بونک ویره جکی عشقله ایشه صاریتالیدر . بوراده ایشیمز هر محله یی ، کوی ، قصبه یی بو طفیللردن قورتارمق ؛ یعنی هر محله ده ، کویده ، قصبه ده شیمدیلک برر بقال دکانی آچالیدر .

نصل ؟

اولا ، استانبولی اله آلم : استانبولک هر محله سنده آز چوق متقاعد ، پاشا ، بک اقدی بابالریمز واردر . هر محله ده دکلسه بیله بعض محله لرده حالی وقتی یرنده بکلریمز ، خاتم اقدیلرمن واردر . اک مهم وظیفه ایشه بو ذوات محترمه یه ترتب ایدیور : بو ذوات هربری بشر ، اوزر ، الیشیرلیرا وضع ایده ک لافل ۱۰۰ - ۲۰۰ لیرالق بر سرمایه ایله برر بقال دکانی آچالیدر . بونلری اداره ایچون اوغوللرندن ، اقربالرندن ، قومشولرندن ، بیلدکلرندن ، اعتماد ایتدکلری برکنجی تعیین ایدرلر . محله ده کی طول فاطمه خانمک اوغلی ده چیراق تعیین ایدرلرسه ، ایشارنده استقامت کورولور . اهالی یه امنیت حسنی القا ایدیلرسه موقیت یوزده یوزدر .

بر مثال کوستهریم : اسکدارده سلیمیه ده بوندن ایکی سنه اول متقاعد بک بابالریمز دن بر قاچ حمیتوروری طوپلانیرلر ، ۱۴۰ لیرا سرمایه ایله « ثمره اتحاد عثمانلی بقالیه شرکتی » نامیله بر بقال دکانی آچارلر « ثبات » لری « استقامت » لری حسیله اهالینک « حس امنیتنی » قازانیدیلر ، ایکی سنه کی آز بر مدت ظرفده ۱۴۰ لیرا ۵۴۰ لیرا یه فیرلاشدر . ایوم مذکور مغازه بتون او جوارک احتیاجنی تطمین ایتدیکی کی تجارتنی ده کوندن کونه ایدریله مکده در . ایشه بو محترم ذوات هم اهالینک هم اللهک توجهنی قازانیدیلر ، سوکیلی قولی اولدیلر . « الکاسب حبیب لله » دکلدر ؟ همده ، ملتیرینه اک بیوک بر خدق ایفا ایتدیلر . نه سعادت دکلی ؟

طبیعیدرکه بونی هر محله یاپه ماز . ایکی ، حتی اوج محله برلشهرک بو ایشی یاپه بیلیرلر ، و متحداً اودکاندن آلیش و یریش ایدرلرسه طبیعیدرکه

مازنی قیلدقن سوکرا احرامه کیردیلر ، بعده دوه لرینه بینهرک جهراً تلبیه یه باشلادیلر . ایشه بوتون روایتلرده بوندن سوکرالینه عانددر .

اصحاب کرامدن بعضلری اهل مکة ذی الحججه آی کلنجه همان اهلال (جهراً تلبیه) ایتهلری لزومنه قانع ایدیلر . عمر بن الخطاب حضرتلری ده بوجهتی التزام ایدر ، اهل مکة یه آی کوریلدیکی کی اهلال ایدیله جکنی بیلدیرلردی . عبدالله بن عمر حضرتلری ایسه کندی اجتهاد و قیاسلری اوزرینه تروییه کونی کلوبده آنجق ، نایه چیقنجه اهلاله باشلارلردی . دیرلردی که : پیغمبر صلی الله علیه وسلم حج نیتیه دوه سنه بینوب یوله دوزه لکجه اهلاله باشلار ، افعال حج ایله اهلالک آراسنی بوضورتله وصل ایدرلردی . اهل مکة ایسه تروییه کونی منادن اعتباراً اعمال حجک ایفاسنه مباشرت ایتمکه بولندقلرندن اهلاله ده اورادن بدأ ایتهلری لازم کلیر و بویله جه فعل نبویه اولدیغنی کی ، اعمال حج ایله اهلالک آراسنی وصل ایدیلش اولور . حضرت جابرک مذهبی دخی ابن عمرک مذهبی کی ایدی . [۱۷]

§ تلبیه و اهلالک هانکی موقعه ده ونه زمان قطع ایدیله جکی حقنده بین الاصحاب اختلاف واردی . علی بن ابی طالب حضرتلری عرفه کونی کونش بر آز میل ایدنجه تلبیه یی کسرلردی . ابوبکر صدیق . عمر الفاروق حضرتلرک ده عرفه کونی کونش زواله ایرنجه تلبیه لری کسمکده اولدقلری مرویدر . فقط ام المؤمنین عائشه ایله عثمان ذی النورین حضرتلرک بو خصوصه کی مذهبلی حقنده روایتلر متناقضدر .

اصحابدن بعضلری ده اسامة بن زیدک ، فضل بن عباسک روایت ایتمکه بواندقلری سنت شریفه یه استناداً « جرء عقبه » نک صوک طاشنی طاشلا نجه قدر تلبیه یه دیم ایدیله جکنه قائل بولنیورلردی . [۱۸] ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلرینک ایسه جرء عقبه نک برنجی طاشنی آنجه قدر تلبیه یه دوام ایتمک لازم کلدیکنه قانع بواندقلری مرویدر . عمره تلبیه سی ایسه ابن عمر وسائر بعض اصحابک مذهبلیرینه کوره حرم شریفک قاپوسنه کلنجه کسبامک اقتضا ایدر .

حاجیم ثابت

[۱۷] اول عبدالملک عن عطاء عن جابر رضی الله عنه قدمنا مع النبي صلی الله علیه وسلم فاخلاً حتى يوم التروية وجمنا مكة بظهر، ايدينا بالحج وقال ابو الزبير عن جابر اولنا من الطلحا - بخاری -

قال عبيد بن جريح لابن عمر رضی الله عنهما رأيتك اذ كنت بمكة اهل الناس اذا رءوا الهلال ولم تهل حتى يوم التروية فقال لم ار النبي صلی الله علیه وسلم يهل تنبعث به راحلته - بخاری -

[۱۸] عن ابن عباس رضی الله عنهما ان اسامة بن زيد رضی الله عنهما كان ردف النبي صلی الله علیه وسلم من عرفة الى المزدلفة ثم اردف الفضل من المزدلفة الى منى قال : فكلاهما قالا : لم ير النبي صلی الله علیه وسلم ياي حتى رمى جرة العقبة . (اخرجه البخاری)